

ИНОВАТИВНЕ АКТИВНОСТИ ПРЕДУЗЕЋА, 2010 – 2012. INNOVATION ACTIVITY OF ENTERPRISES, 2010 – 2012

Републички завод за статистику објављује податке о иновативним активностима предузећа у периоду 2010 – 2012. године добијене на основу спроведеног двогодишњег Истраживања о иновативним активностима предузећа у Републици Српској (ИНОВ). Истраживање је спроведено на узорку од 1 402 предузећа и стопа одговора предузећа која су испунила упитник је 81,5%.

Овим истраживањем добијени су подаци о иновативним активностима предузећа које обухватају иновације производа (физичког производа или услуге), иновације процеса и иновације у организацији и маркетингу.

У табелама су приказани подаци о основним карактеристикама и активностима предузећа, према њиховој величини, подручју дјелатности, те процентуалној заступљености добијених одговора.

Иновативно активна предузећа су предузећа која су увела иновацију производа (физичког производа или услуге) и/или иновацију процеса и/или су започела иновативну активност или су је прекинула и/или су увела иновацију у организацији предузећа и/или иновацију у маркетингу.

У периоду 2010 – 2012, 27,8% предузећа провело је бар једну од наведених иновативних активности, док 72,2% предузећа уопште није проводило иновативне активности. Број иновативно активних предузећа је, у односу на период 2008 – 2010. године, мањи за 2%.

Иновативна активност предузећа повећава се са њиховом величином, тако да је 58,0% иновативно активних предузећа у посматраном броју великих предузећа (250 и више запослених), затим 38,3% у посматраном броју средњих предузећа (50–249 запослених), док је 24,3% иновативно активних предузећа из групе малих предузећа (10–49 запослених).

Посматрано по подручјима Класификације дјелатности БиХ 2010, која садржајно и структурно у потпуности одговара ЕУ Статистичкој класификацији дјелатности NACE Rev 2., највише су иновативно активна била предузећа која припадају подручју Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања, њих 57,5%.

Структуру иновативно активних предузећа чине предузећа са само технолошким иновацијама, само нетехнолошким иновацијама и предузећа која су увела и технолошке и нетехнолошке иновације истовремено. У укупном броју предузећа, 4,6% предузећа је увело само технолошке иновације, 11,4% предузећа увело је само нетехнолошке иновације, док је 11,8% предузећа увело и технолошке и нетехнолошке иновације истовремено.

The Republika Srpska Institute of Statistics is publishing data on innovation activity of enterprises referring to the period 2010-2012, obtained through the biennial Survey on innovation activities of enterprises in Republika Srpska (INOV). The Survey was carried out on the sample consisting of 1 402 enterprises, with the response rate of enterprises which completed the questionnaire of 81.5%.

This survey provided data on innovation activities of enterprises including innovation of products (goods or services), process innovation, innovation in enterprise organisation, and marketing innovation.

Tables present data on main characteristics and activities of enterprises, by size, section of activity, and percentage representation of the answers obtained.

Innovation-active enterprises are enterprises which have introduced product innovation (innovation of goods or services) and/or process innovation, as well as those that have begun their innovation activities or abandoned them and/or introduced innovation in enterprise organisation and/or marketing innovation.

In the period 2010 – 2012, 27.8% of enterprises introduced at least one of the above innovation activities, while 72.2% introduced no innovation activities whatsoever. The number of innovation-active enterprises was 2% lower compared to the period 2008-2010.

Innovation activity of enterprises increases as their size increases. Thus, 58.0% of enterprises in the observed number of large enterprises (250 employees and more) were innovation-active, 38.3% in the observed number of medium enterprises (between 50 and 249 employees), while 24.3% of enterprises in the group of small enterprises (between 10 and 49 employees) were innovation active.

By section of activities of the Classification of Economic Activities 2010, which is in its content and structure fully harmonised with the Statistical Classification of Economic Activities of the EU, NACE Rev.2, there were the most innovation-active enterprises in the section Financial and Insurance Activities, 57.5%.

The structure of innovation-active enterprises includes enterprises with technological innovation only, enterprises with non – technological innovation only, and enterprises with both technological and non-technological innovations at the same time. Out of the total number of enterprises, 4.6% introduced technological innovation only, 11.4% introduced non – technological innovation only, while 11.8% introduced both technological and non-technological innovation.

Од укупног броја предузећа, 16,5% су технолошки иновативно активна (то су предузећа која су увела само технолошке иновације и технолошке и нетехнолошке иновације истовремено), а 23,2% нетехнолошки иновативно активна предузећа (то су предузећа која су увела само нетехнолошке иновације и технолошке и нетехнолошке истовремено).

На тржишту Републике Српске највећи промет су остварила и технолошки и нетехнолошки иновативно активна предузећа.

Иновативне активности предузећа обухватају властите активности истраживања и развоја, екстерне услуге истраживања и развоја, набавку машина, опреме, софтвера и зграда, набавку постојећих знања од других предузећа или организација, обуку за иновативне активности, увођење иновација на тржиште, дизајн и остале иновативне активности.

Предузећа која су у периоду 2010 – 2012. године била иновативно активна највише су набављала машине, опрему, софтвере и зграде (78,8%), а најмање вршила набавку постојећих знања од других предузећа или организација (18,4%).

Издаци за иновативне активности укључују издатке за властите активности истраживања и развоја, вањске услуге истраживања и развоја, набавку машина, опреме, софтвера и зграда, набавку постојећих знања од других предузећа или организација, образовање и обуку, све облике дизајна, трошкове маркетинга и остале иновативне активности.

У укупним издацима за иновативне активности предузећа највеће је учешће издатака за набавку машина, опреме, софтвера и зграда (63,4%).

Извори информација за иновативне активности могу бити интерни, тржишни, образовне и истраживачке установе и остали извори. Изворе унутар предузећа или групе којој предузеће припада највећи број предузећа означио је веома значајним (34,1%).

Од укупног броја иновативно активних предузећа, 24,6% предузећа је сарађивало на иновативним активностима са другим предузећима или институцијама. Најкориснијим партнером иновативно активна предузећа означила су добављаче опреме, материјала, компонената или софтвера.

Повећање асортимана производа, услуга или процеса највећи број предузећа означио је веома значајним ефектом реализованих иновативних активности.

Фактори који спречавају или ометају иновативне активности могу бити фактори трошка, фактори знања, фактори тржишта и институционални фактори. Такође, разлози услед којих предузећа не спроводе иновативне активности могу бити раније иновације предузећа или недостатак потражње за иновацијама.

Фактор који припада групи фактора трошка, недостатак финансијских средстава у предузећу или групи којој предузеће припада, је 35,1% предузећа посматраног узорка означило као најзначајнији фактор који их спречава или омета у спровођењу иновативних активности.

Циљевима предузећа означени су повећање прихода, повећање тржишног учешћа, смањење трошкова и повећање профитне марже.

Трећина предузећа, веома значајним циљем, означила је повећање прихода, а као факторе који имају велики значај у спречавању њиховог постизања навели су јаку конкуренцију цијенама, недостатак одговарајућих финансијских средстава и високе трошкове испуњавања владиних прописа или законских обавеза.

Out of the total number of enterprises, 16.5% were enterprises with technological innovation (enterprises which have introduced technological innovation only, and both technological and non-technological innovation), and 23.2% were enterprises with non – technological innovation (enterprises which have introduced non-technological innovation only, and both technological and non-technological innovation).

On the market of Republika Srpska, the highest turnover was realised by enterprises with both technological and non-technological innovations.

Innovation activities of enterprises include intramural research and development activities, extramural research and development services, acquirement of machinery, equipment, software and buildings, acquirement of the existing knowledge from other enterprises or organisations, training for innovation activities, introduction of innovations on the market, design, and other innovation activities.

Enterprises which were innovation-active in the period 2010-2012 were mostly engaged in the acquirement of machinery, equipment, software and buildings (78.8%), while the lowest number of them acquired the existing knowledge from other enterprises and organisations (18.4%).

Expenditures for innovation activities include expenditures for intramural research and development activities, for extramural research and development services, for acquirement of machinery, equipment, software and buildings, for acquirement of the existing knowledge from other enterprises or organisations, for education and training, for all forms of design, as well as expenditures for marketing and for other innovation activities.

In the total expenditures for innovation activities of enterprises, the highest share was that of expenditures for acquirement of machinery, equipment, software and buildings (63.4%).

Sources of information for innovation activities may be internal and market sources, educational and research institutions, and other sources. Sources within the enterprise or enterprise group were marked as very important by the highest number of enterprises (34.1%).

Out of the total number of innovation-active enterprises, 24.6% cooperated with other enterprises or institutions in innovation activities. Innovation-active enterprises marked suppliers of equipment, materials, components and software as the most valuable partners.

Increasing the range of goods, services or processes was marked by the highest number of enterprises as a very important effect of realised innovation activities.

Factors preventing or hampering innovation activities may be cost factors, knowledge factors, market factors and institutional factors. Also, enterprises' reasons not to innovate may be prior innovations by the enterprise and no demand for innovations.

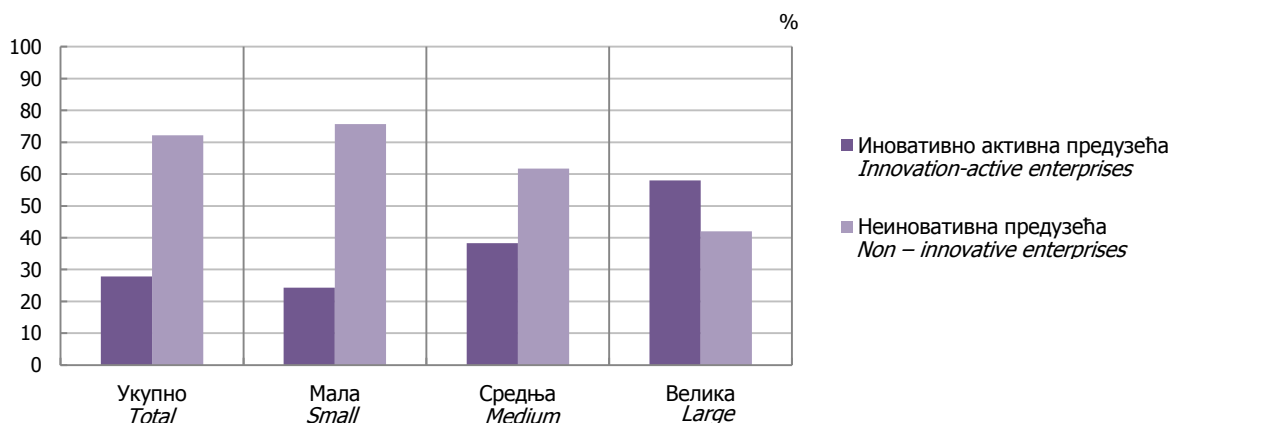
One of cost factors, namely, lack of funds within the enterprise or enterprise group, was marked by 35.1% of enterprises from the observed sample as the most important factor preventing or hampering innovation activities.

Goals of enterprises include income increase, market share increase, cost decrease and profit margin increase.

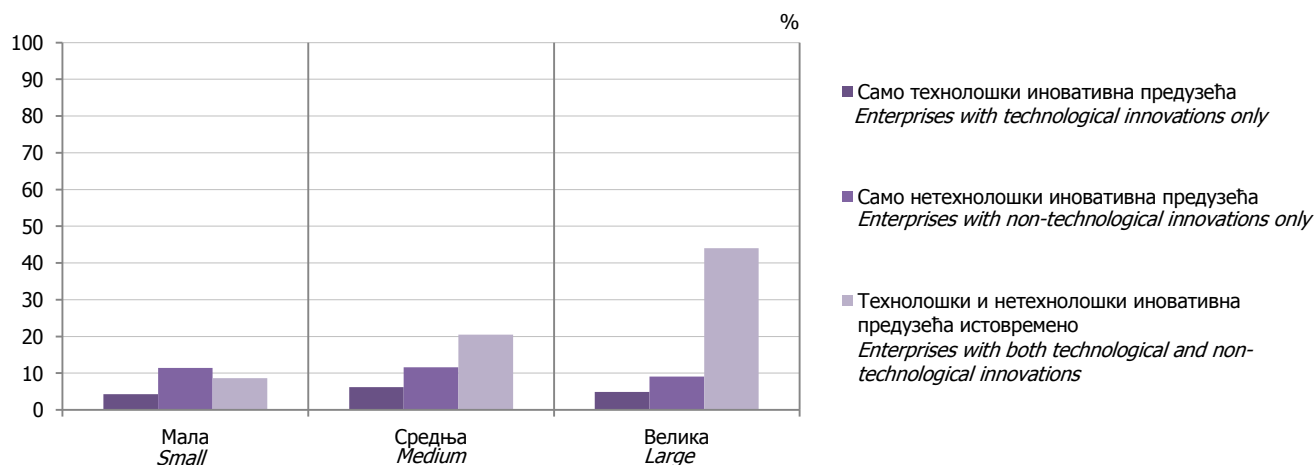
Income increase was marked as a very important goal by one third of enterprises. Enterprises cited strong price competition, lack of adequate funds, high cost of meeting government regulations or legal requirements as factors which are very significant in terms of preventing the achievement of these goals.

1. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ВРСТИ ИНОВАТИВНИХ АКТИВНОСТИ И ВЕЛИЧИНИ ПРЕДУЗЕЋА, 2010 – 2012.
ENTERPRISES BY TYPE OF INNOVATION ACTIVITY AND BY SIZE OF ENTERPRISES, 2010 – 2012

Величина предузећа	Укупно <i>Total</i>	Иновативно активна предузећа <i>Innovation-active enterprises</i>								Неиновативна предузећа <i>Non-innovative enterprises</i>		Enterprise size
		Укупно <i>Total</i>		Само технолошки иновативна предузећа <i>Enterprises with technological innovations only</i>		Само нетехнолошки иновативна предузећа <i>Enterprises with non- technological innovations only</i>		Технолошки и нетехнолошки иновативна предузећа истовремено <i>Enterprises with both technological and non- technological innovations</i>				
		број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	
УКУПНО	2 105	586	27,8	97	4,6	239	11,4	249	11,8	1 519	72,2	TOTAL
Мала	1 664	405	24,3	71	4,3	190	11,4	144	8,7	1 259	75,7	Small
Средња	380	145	38,3	24	6,2	44	11,6	78	20,5	234	61,7	Medium
Велика	61	35	58,0	3	4,9	6	9,1	27	44,0	26	42,0	Large

Графикон 1. Предузећа према величини предузећа и иновативној активности, 2010 – 2012.
Graph 1. Enterprises by size of enterprise and by innovation activity, 2010 – 2012

Графикон 2. Структура иновативно активних предузећа према величини предузећа и врсти иновације, 2010 – 2012.
Graph 2. Structure of innovation-active enterprises by size of enterprise and by type of innovation, 2010 – 2012

2. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ВРСТИ ИНОВАТИВНЕ АКТИВНОСТИ И ДЈЕЛАТНОСТИ, 2010 – 2012.
 ENTERPRISES BY TYPE OF INNOVATION ACTIVITY AND BY SECTION, 2010 – 2012

Подручје дјелатности	Иновативно активна предузећа <i>Innovation-active enterprises</i>												Неиновативна предузећа <i>Non-innovative enterprises</i>	Section of activity
	Укупно <i>Total</i>	Укупно <i>Total</i>			Само технолошки иновативна предузећа <i>Enterprises with technological innovations only</i>		Само нетехнолошки иновативна предузећа <i>Enterprises with non- technological innovations only</i>		Технолошки и нетехнолошки иновативна предузећа истовремено <i>Enterprises with both technological and non- technological innovations</i>		Неиновативна предузећа <i>Non-innovative enterprises</i>			
		број <i>number</i>	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%		
УКУПНО	2 105	586	27,8	97	4,6	239	11,4	249	11,8	1 519	72,2	TOTAL		
A Пољопривреда, шумарство и риболов	105	(23)	(22,0)	:	:	(12)	(11,2)	9	8,3	82	78,0	A Agriculture, forestry and fishing		
B Вађење руда и камена	22	4	18,9	1	4,5	2	9,8	1	4,5	18	81,1	B Mining and quarrying		
C Прерађивачка индустрија	615	205	33,4	37	6,0	77	12,5	91	14,9	410	66,6	C Manufacturing		
D Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	26	7	28,6	-	-	4	13,6	(4)	(15,0)	19	71,4	D Electricity, gas, steam and air-conditioning production and supply		
E Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине	81	14	17,9	6	7,4	(4)	(5,5)	4	4,9	67	82,1	E Water supply; sewerage, waste management and remediation activities		
F Грађевинарство	237	52	22,0	:	:	(25)	(10,7)	(22)	(9,4)	185	78,0	F Construction		
G Трговина на велико и на мало, поправка моторних возила и мотоцикала	621	162	26,1	(27)	(4,4)	72	11,6	62	10,1	459	73,9	G Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles		
H Саобраћај и складиштење	119	30	25,0	:	:	17	14,3	(11)	(9,1)	89	75,0	H Transport and storage		
I Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство	41	17	42,0	(4)	(9,9)	7	18,2	(6)	(13,9)	24	58,0	I Accommodation and food service activities		
J Информације и Комуникације	43	15	34,9	3	6,9	1	2,3	(11)	(25,7)	28	65,1	J Information and communication		
K Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	24	14	57,5	-	-	1	4,2	13	53,3	10	42,5	K Financial and insurance activities		
L Пословање некретнинама	16	4	22,8	-	-	1	8,7	2	14,0	12	77,2	L Real estate activities		
M Стручне, научне и техничке дјелатности	132	33	25,3	(10)	(7,3)	(14)	(10,6)	(10)	(7,3)	98	74,7	M Professional, scientific and technical activities		
N Административне и помоћне службене дјелатности	23	4	18,4	-	-	1	5,2	3	13,3	19	81,6	N Administrative and support service activities		

3. ТЕХНОЛОШКИ ИНОВАТИВНО АКТИВНА ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ВРСТИ ИНОВАЦИЈЕ И ВЕЛИЧИНИ ПРЕДУЗЕЋА, 2010 – 2012.
ENTERPRISES WITH TECHNOLOGICAL INNOVATIONS BY TYPE OF INNOVATION AND BY SIZE OF ENTERPRISES, 2010 – 2012

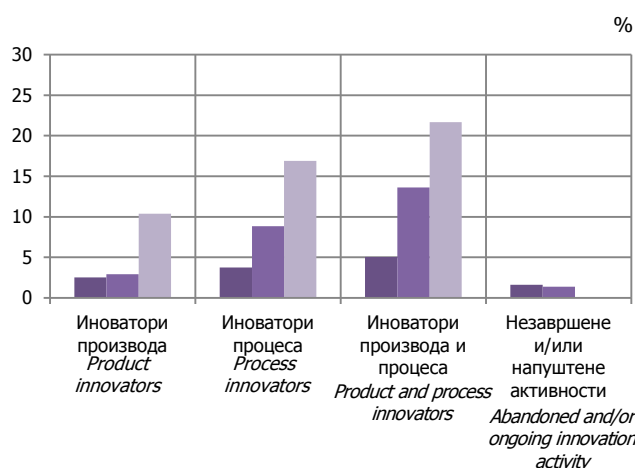
Величина предузећа	Предузећа са технолошким иновацијама Enterprises with technological innovations										Enterprise size
	Укупно Total		Иновације производа Product innovations		Иновације процеса Process innovations		Иновације производа и процеса Product and process innovations		Незавршене и/или напуштене иновативне активности Abandoned and/or ongoing innovation activity		
	број number	%	број number	%	број number	%	број number	%	број number	%	
УКУПНО	346	16,5	59	2,8	106	5,1	149	7,1	(32)	(1,5)	TOTAL
Мала	215	12,9	(42)	(2,5)	62	3,8	84	5,0	(27)	(1,6)	Small
Средња	101	26,7	11	2,9	34	8,8	52	13,6	5	1,4	Medium
Велика	30	48,9	6	10,4	10	16,9	13	21,7	-	-	Large

4. НЕТЕХНОЛОШКИ ИНОВАТИВНО АКТИВНА ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ВРСТИ ИНОВАЦИЈЕ И ВЕЛИЧИНИ ПРЕДУЗЕЋА, 2010 – 2012.
ENTERPRISES WITH NON-TECHNOLOGICAL INNOVATIONS BY TYPE OF INNOVATION AND BY SIZE OF ENTERPRISES, 2010 – 2012

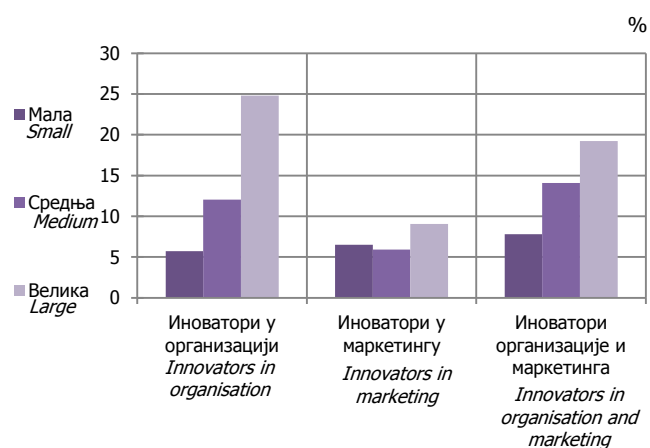
Величина предузећа	Предузећа са нетехнолошким иновацијама Enterprises with non – technological innovations								Enterprise size
	Укупно Total		Иновације у организацији Innovation in organisation		Иновације у маркетингу Innovation in marketing		Иновације у организацији и маркетингу Innovation in organisation and marketing		
	број number	%	број number	%	број number	%	број number	%	
УКУПНО	488	23,2	156	7,4	137	6,5	195	9,3	TOTAL
Мала	334	20,1	96	5,7	109	6,5	130	7,8	Small
Средња	122	32,1	46	12,1	22	5,9	53	14,1	Medium
Велика	32	53,1	15	24,8	6	9,0	12	19,2	Large

5. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ТРЖИШТУ НА КОЈЕМ СУ ОСТВАРИЛА НАЈВЕЋИ ПРОМЕТ У ПЕРИОДУ 2010 – 2012.
ENTERPRISES BY MARKET ON WHICH THEY ACHIEVED THE HIGHEST TURNOVER IN THE PERIOD 2010 – 2012

	Технолошки иновативно активна предузећа Enterprises with technological innovations	Нетехнолошки иновативно активна предузећа Enterprises with non-technological innovations	Неиновативна предузећа Non-innovative enterprises	%
УКУПНО	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Локално/регионално тржиште Републике Српске	79,0	78,2	80,4	Local/regional market of Republika Srpska
Федерације Босне и Херцеговине или Брчко Дистрикт	(4,3)	(4,0)	3,9	Federation of Bosnia and Herzegovina and Brčko District
Земље Европске Уније, ЕФТА или земље кандидати ЕУ	14,4	16,2	13,9	Members of the European Union, EFTA and candidate countries
Остале државе	(2,3)	(1,6)	(1,9)	Other countries

Графикон 3. Технолошки иновативно активна предузећа према врсти иновације, 2010 – 2012.
Graph 3. Enterprises with technological innovations by type of innovation, 2010 - 2012

Графикон 4. Нетехнолошки иновативно активна предузећа према врсти иновације, 2010 – 2012.
Graph 4. Enterprises with non-technological innovations by type of innovation, 2010 - 2012

6. ИНОВАТОРИ ПРОИЗВОДА И ИНОВАТОРИ ПРОЦЕСА ПРЕМА НОСИОЦИМА РАЗВОЈА ИНОВАЦИЈЕ, 2010 – 2012.
PRODUCT INNOVATORS AND PROCESS INNOVATORS BY HOLDER OF INNOVATION DEVELOPMENT, 2010 – 2012

%

Носиоци развоја иновација	УКУПНО TOTAL	Мала Small	Средња Medium	Велика Large	Holder of innovation development
Иноватори производа, укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	Process innovators, total
производ развијен у предузећу	69,5	74,1	60,9	68,1	product developed by the enterprise
производ развијен у сарадњи са другим предузећима или институцијама	(18,3)	:	27,2	15,6	product developed in cooperation with other enterprises or institutions
производ развијен измјеном или прилагођавањем производа/услуга које је развило неко друго предузеће или институција	(8,7)	:	10,4	12,9	product developed through the change or adaptation of a product/service developed by another enterprise or institution
производ је развило друго предузеће или институција	:	:	1,5	3,3	product developed by another enterprise or institution
Иноватори процеса, укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	Process innovators, total
процес развијен у предузећу	53,0	62,6	42,4	31,8	process developed by the enterprise
процес развијен у сарадњи са другим предузећима или институцијама	26,4	(17,8)	36,1	44,7	process developed in cooperation with other enterprises or institutions
процес развијен измјеном или прилагођавањем процеса које је развило друго предузеће или институција	(10,6)	(13,5)	7,8	2,3	process developed through the change or adaptation of a process developed by another enterprise or institution
процес је развило друго предузеће или институција	10,0	:	13,7	21,2	process developed by another enterprise or institution

7. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ВРСТИ ИНОВАТИВНЕ АКТИВНОСТИ ПРОВЕДЕНЕ У ПЕРИОДУ 2010 – 2012.
ENTERPRISES BY TYPE OF INNOVATION ACTIVITIES REALISED IN THE PERIOD 2010 – 2012

број предузећа/number of enterprises

Иновативне активности	УКУПНО TOTAL	Мала Small	Средња Medium	Велика Large	Innovation activities
Властите активности истраживања и развоја	171	97	55	19	Intramural research and development activities
континуиране активности истраживања и развоја	36	(18)	10	9	continuous R&D activities
повремене активности истраживања и развоја	135	80	45	10	occasional R&D activities
Екстерне услуге истраживања и развоја	84	(47)	27	10	Extramural R&D services
Набавка машина, опреме, софтвера и зграда	273	163	82	28	Acquisition of machinery, equipment, software and buildings
Набавка постојећих знања од других предузећа или организација	64	(34)	17	13	Acquisition of the existing knowledge from other enterprises or organisations
Обука за иновативне активности	160	87	56	17	Training for innovation activities
Увођење иновација на тржиште	103	66	30	7	Market introduction of innovation
Дизајн	97	50	38	9	Design
Остале иновативне активности	160	91	49	21	Other innovation activities

%

Графикон 5. Структура издатака за иновативне активности, 2010 – 2012.
Graph 5. Structure of expenditures for innovation activities, 2010 – 2012

8. ПРЕДУЗЕЋА КОЈА СУ САРАЂИВАЛА СА ДРУГИМ ПРЕДУЗЕЋИМА ИЛИ ИНСТИТУЦИЈАМА НА ИНОВАТИВНИМ АКТИВНОСТИМА, 2010 – 2012.
ENTERPRISES WHICH COOPERATED WITH OTHER ENTERPRISES OR INSTITUTIONS IN INNOVATION ACTIVITIES, 2010 – 2012

	УКУПНО <i>TOTAL</i>		Мала <i>Small</i>		Средња <i>Medium</i>		Велика <i>Large</i>		
	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	
УКУПНО	85	24,6	(45)	(21,0)	25	24,6	15	49,7	<i>TOTAL</i>

9. ПАРТНЕР КОЈЕГ СУ ПРЕДУЗЕЋА ОЗНАЧИЛА НАЈКОРИСНИЈИМ У САРАДЊИ НА ИНОВАТИВНИМ АКТИВНОСТИМА, 2010 – 2012.
PARTNER MARKED BY ENTERPRISES AS THE MOST USEFUL IN INNOVATION COOPERATION, 2010 – 2012

Партнери	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	<i>Partners</i>
Друга предузећа унутар групе којој предузеће припада	(5,3)	:	3,5	23,3	<i>Other enterprises from the enterprise group</i>
Добављачи опреме, материјала и компонената или софтвера	(8,8)	:	9,6	19,4	<i>Suppliers of equipment, materials, and components or software</i>
Клијенти или купци из приватног сектора	0,3	-	-	3,7	<i>Clients or customers from the private sector</i>
Клијенти или купци из јавног сектора	-	-	-	-	<i>Clients or customers from the public sector</i>
Конкуренти или друга предузећа из сектора коме преузеће припада	(5,1)	:	7,3	3,3	<i>Competitors or other enterprises from the enterprise sector</i>
Консултанти и агенције за пословна истраживања	:	:	3,2	-	<i>Consultants and agencies for business research</i>
Универзитети или друге високошколске установе	(2,2)	(3,6)	-	-	<i>Universities or other higher education institutions</i>
Државни, јавни или приватни истраживачки институти	0,3	-	1,0	-	<i>Government, public or private research institutes</i>

10. ИНОВАТИВНО АКТИВНА ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ИЗВОРУ ИНФОРМАЦИЈА КОЈЕ СУ ОЗНАЧИЛА ВЕОМА ЗНАЧАЈНИМ, 2010 – 2012.
INNOVATION-ACTIVE ENTERPRISES BY SOURCE OF INFORMATION MARKED AS VERY IMPORTANT, 2010 – 2012

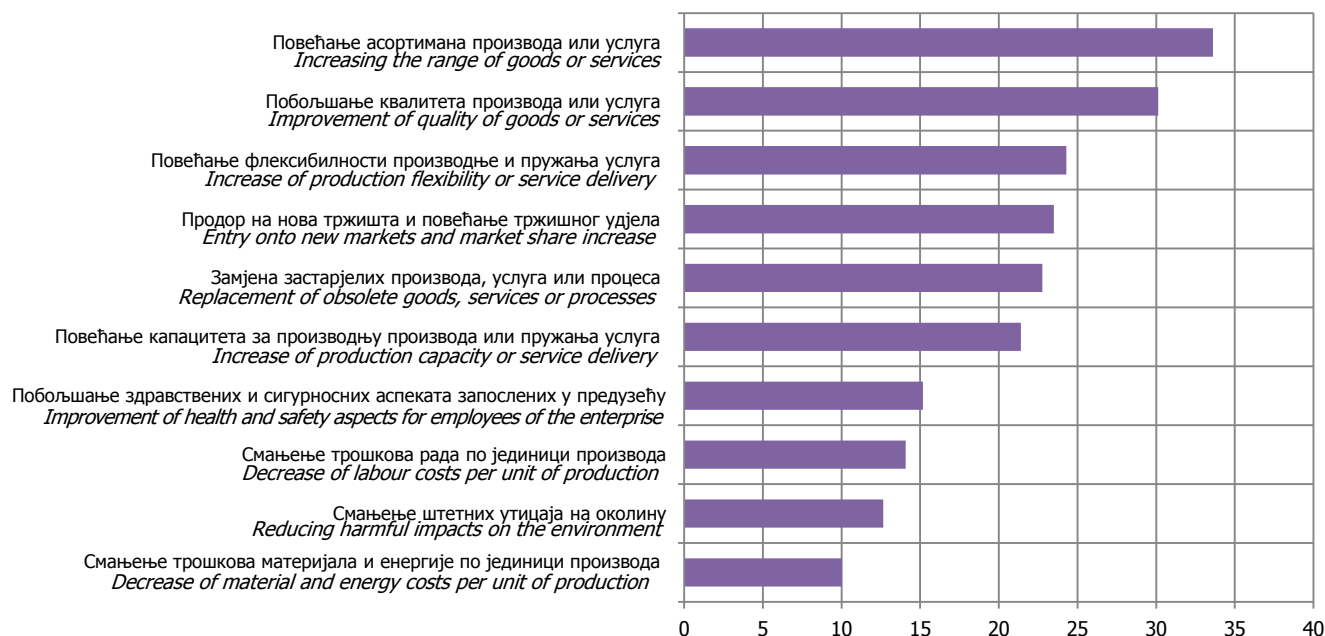
	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	број предузећа/ <i>number of enterprises</i>
Унутар предузећа или групе којој предузеће припада	118	65	37	16	<i>Within the enterprise or enterprise group</i>
Добављачи опреме, материјала и компонената или софтвера	65	37	23	4	<i>Suppliers of equipment, materials, and components of software</i>
Клијенти или купци из приватног сектора	(40)	21	16	4	<i>Clients or customers from the private sector</i>
Клијенти или купци из јавног сектора	(15)	:	3	4	<i>Clients or customers from the public sector</i>
Конкуренти или друга предузећа из сектора коме преузеће припада	(14)	:	3	-	<i>Competitors or other enterprises from the enterprise sector</i>
Консултанти и агенције за пословна истраживања	:	:	2	1	<i>Consultants and agencies for business research</i>
Универзитети или друге високошколске установе	(10)	(9)	1	-	<i>Universities or other higher education institutions</i>
Државни, јавни или приватни истраживачки институти	:	:	1	-	<i>Government, public or private research institutes</i>
Конференције, сајмови, изложбе	27	(14)	10	2	<i>Conferences, fairs, exhibitions</i>
Научни часописи и комерцијалне/техничке публикације	20	(12)	1	6	<i>Scientific journals and trade/technical publications</i>
Професионална и гранска удружења	6	:	1	3	<i>Professional and trade associations</i>
Интернет	94	62	26	5	<i>Internet</i>

11. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ЕФЕКТИМА ИНОВАЦИЈА КОЈЕ СУ ОЗНАЧИЛА КАО ВЕОМА ЗНАЧАЈНЕ, 2010 – 2012.
ENTERPRISES BY EFFECT OF INNOVATIONS MARKED AS VERY IMPORTANT, 2010 – 2012

број предузећа/number of enterprises

	УКУПНО TOTAL	Мала Small	Средња Medium	Велика Large	
Иновације производа и/или процеса Product and/or process innovation					
Повећање асортимана производа или услуга	116	75	29	12	<i>Increasing the range of goods or services</i>
Замјена застарјелих производа, услуга или процеса	79	43	27	9	<i>Replacement of obsolete goods, services or processes</i>
Продор на нова тржишта и повећање тржишног удјела	81	(43)	32	7	<i>Entry onto new markets and market share increase</i>
Побољшање квалитета производа или услуга	104	61	36	7	<i>Improvement of quality of goods or services</i>
Повећање флексибилности производње или пружања услуга	84	43	32	9	<i>Increase of production flexibility or service delivery</i>
Повећање капацитета за производњу производа или пружање услуга	74	43	26	5	<i>Increase of production capacity or service delivery</i>
Смањење трошкова рада по јединици производа	49	31	15	3	<i>Decrease of labour costs per unit of production</i>
Смањење трошкова материјала и енергије по јединици производа	35	(20)	13	2	<i>Decrease of material and energy costs per unit of production</i>
Смањење штетних утицаја на околину	44	27	15	2	<i>Reducing harmful impacts on the environment</i>
Побољшање здравствених и сигурносних аспеката запослених у предузећу	53	32	19	1	<i>Improvement of health and safety aspects for employees of the enterprise</i>

%

Графикон 6. Ефекти уведених иновација које су предузећа означила веома значајним, 2010 – 2012.
Graph 6. Effects of introduced innovations marked by enterprises as very important, 2010 – 2012

12. ФАКТОРИ КОЈЕ СУ ПРЕДУЗЕЋА ОЗНАЧИЛА ВЕОМА ЗНАЧАЈНИМ У СПРЕЧАВАЊУ ИЛИ ОМЕТАЊУ ИНОВАТИВНИХ АКТИВНОСТИ, 2010 – 2012.
FACTORS MARKED BY ENTERPRISES AS VERY IMPORTANT IN PREVENTING OR HAMPERING INNOVATION ACTIVITIES, 2010 – 2012

број предузећа/ number of enterprises

	УКУПНО TOTAL	Мала Small	Средња Medium	Велика Large	
Фактори трошка Cost factors					
Недостатак финансијских средстава у предузећу или групи којој предузеће припада	738	598	119	21	Lack of funds within the enterprise or enterprise group
Недостатак финансијских средстава из извора изван предузећа	509	412	83	14	Lack of funds from sources outside the enterprise
Превисоки трошкови иновација	713	580	120	13	Innovation costs too high
Фактори знања Knowledge factors					
Недостатак квалификованог кадра	231	181	46	4	Lack of qualified personnel
Недостатак информација о технологијама	149	122	27	-	Lack of information about technologies
Недостатак информација о тржиштима	123	100	23	-	Lack of information about markets
Тешкоће у проналаску партнера за иновације	292	238	53	1	Difficulty in finding cooperation partners for innovation
Фактори тржишта Market factors					
Тржиштем доминирају реномирана предузећа	435	359	75	1	Market dominated by established enterprises
Несигурна потражња за иновираним производима и услугама	432	358	71	3	Uncertain demand for innovated goods or services
Институционални фактори Institutional factors					
Законодавство, прописи, стандарди и порези	599	487	99	13	Legislation, regulations, standards and taxes
Разлози зашто не иновирати Reasons not to innovate					
Нема потребе због ранијих иновација предузећа	160	139	20	1	No need due to prior innovations by the enterprise
Нема потребе јер не постоји потражња за иновацијама	328	279	46	3	No need because of no demand for innovations

%

Графикон 7. Факторима које су неинновативна предузећа означила веома значајним у спречавању или ометању иновативних активности, 2010 – 2012.
Graph 7. Factors marked by non-innovative enterprises as very important in preventing or hampering innovation activities, 2010 – 2012

13. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ВРСТИ ИНОВАТИВНЕ АКТИВНОСТИ У ОРГАНИЗАЦИЈИ, 2010 – 2012.
ENTERPRISES BY TYPE OF INNOVATION ACTIVITY IN ORGANISATION, 2010 – 2012

број предузећа/number of enterprises

	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	
Нова пословна пракса за организовање процедура	258	164	69	24	<i>New business practices for organisation of procedures</i>
Нови начини организовања одговорности у раду и доношења одлука	299	196	84	19	<i>New methods of organising work responsibilities and decision making</i>
Нове или знатне промјене у односима предузећа са другим предузећима или институцијама	108	72	32	4	<i>New or significant changes in external relations of the enterprise with other enterprises or institutions</i>

14. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ВРСТИ ИНОВАТИВНЕ АКТИВНОСТИ У МАРКЕТИНГУ, 2010 – 2012.
ENTERPRISES BY TYPE OF INNOVATION ACTIVITY IN MARKETING, 2010 – 2012

број предузећа/number of enterprises

	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	
Значајне естетске промјене дизајна или паковања производа или услуга	143	102	36	5	<i>Significant aesthetic changes in design or packaging of a good or service</i>
Нови медији и технике промоције производа	164	104	48	13	<i>New media or techniques for product promotion</i>
Нови начини пласирања производа на тржиште или нови канали продаје	169	119	39	11	<i>New methods of product market placement or new sale channels</i>
Нови начини формирања цијене производа или услуга	207	151	44	12	<i>New methods of pricing goods or services</i>

15. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ЦИЉЕВИМА ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СУ ОЗНАЧИЛА ВЕОМА ЗНАЧАЈНИМ, 2010 – 2012.
ENTERPRISES BY BUSINESS GOALS MARKED AS VERY IMPORTANT, 2010 - 2012

број предузећа/number of enterprises

	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	
Повећање прихода	726	543	148	34	<i>Turnover increase</i>
Повећање тржишног учешћа	514	375	118	21	<i>Market share increase</i>
Смањење трошкова	593	427	134	32	<i>Cost decrease</i>
Повећање профитне марже	396	282	94	20	<i>Profit margin increase</i>

16. ФАКТОРИ КОЈЕ СУ ПРЕДУЗЕЋА ОЗНАЧИЛА ВЕОМА ЗНАЧАЈНИМ У СПРЕЧАВАЊУ ПОСТИЗАЊА ЦИЉЕВА, 2010 – 2012.
ENTERPRISES BY FACTORS MARKED AS VERY IMPORTANT IN THE ACHIEVEMENT OF GOALS, 2010 – 2012

број предузећа/number of enterprises

	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	
Јака конкуренција цијенама	653	516	120	18	<i>Strong price competition</i>
Јака конкуренција квалитетом производа, репутацијом или брендом	284	220	57	8	<i>Strong competition in product quality, reputation or brand</i>
Недостатак потражње	560	448	96	15	<i>Lack of demand</i>
Иновација конкурената	115	96	19	-	<i>Innovations by competitors</i>
Доминатно тржишно учешће конкурената	279	221	54	4	<i>Market dominated by competitors</i>
Недостатак квалификованог кадра	120	93	24	3	<i>Lack of qualified personnel</i>
Недостатак одговарајућих финансијских средстава	682	558	112	13	<i>Lack of adequate finance</i>
Високи трошкови приступа новим тржиштима	583	463	113	7	<i>High cost of access to new markets</i>
Високи трошкови испуњавања владиних прописа или законских обавеза	687	558	116	12	<i>High cost of meeting government regulations or legal requirements</i>

МЕТОДОЛОШКА ОБЈАШЊЕЊА

Истраживање о иновативним активностима предузећа је двогодишње истраживање које се проводи на бази узорка, у складу са методолошким препорукама ОЕЦД-а и Еуростата.

Циљну популацију овог истраживања чине предузећа у Републици Српској која припадају подручјима А-Н NACE Rev. 2 класификације дјелатности и која имају 10 или више запослених радника, сагласно методолошком упутству и регулативи Европске Уније о примјени Одлуке број 1608/2003 Европског парламента и Вијећа о производњи и развоју статистичких података у области иновативних активности, број 995/2012.

Оквир за избор узорка је креиран на основу података Статистичког пословног регистра Републике Српске. Узорак је дизајниран као случајни стратификовани са величином одређеном у складу са минималном прецизношћу оцјена кључних параметара истраживања прописаном методолошким упутством које прати регулативу 995/2012. Величина узорка била је 1 402 предузећа. Стратификација је извршена по области дјелатности (двје цифре NACE Rev. 2) и класи запослености (10-49, 50-249 и 250 и више запослених радника). Стопа одговора предузећа која су испунила упитник је 81,5%.

Резултати добијени овим истраживањем су у директној вези са квалитетом података из регистра.

Сљедећа табела приказује процјене, стандардне грешке процјена, интервале поузданости и коефицијент варијације за удио иновативних предузећа према величини (у %).

METHODOLOGICAL EXPLANATIONS

Survey on innovation activity of enterprises is a biennial survey carried out on the basis of sample, in accordance with the OECD and Eurostat methodological recommendations.

Target population in this survey are enterprises in Republika Srpska which belong to the sections A-N of the classification of activities NACE Rev.2, with 10 or more employees, in accordance with the methodological guidelines and Commission Regulation (EC) No. 995/2012 implementing the Decision No 1608/2003 of the European Parliament and Council on the production and development of statistical data on innovation activities, No.995/2012.

The framework used for sample selection was created on the basis of data from the Statistical Business Register of Republika Srpska. The sample was designed as a random stratified sample with the size determined in accordance with the minimal accuracy of ratings of key parameters of the survey, established by the methodological guidelines which follow the Regulation 995/2012. Size of the sample was 1 402 enterprises. Stratification was performed by section of activities (two digits of the NACE Rev.2) and class of employment (10-49, 50-249, and 250 and more employees). Response rate of enterprises which completed the questionnaire was 81.5%.

Results of this survey are in direct correlation with the quality of the Register data.

The following table presents estimates, standard errors, confidence intervals and coefficient of variation for the share of innovation active enterprises, by size (in %).

	Учешће иновативно активних предузећа, у % <i>Share of innovation active enterprises, in %</i>				
	Процјена <i>Estimate</i>	стандардна грешка <i>Standard error</i>	интервал поузданости <i>Confidence interval</i>	коефицијент варијације <i>Coefficient of variation</i>	
УКУПНО	27,8	0,9	26,1 – 29,5	3,1	TOTAL
Мала	24,3	1,1	22,1 – 26,5	4,5	Small
Средња	38,3	0,0	38,3 – 38,3	0,0	Medium
Велика	58,0	0,0	58,0 – 58,0	0,0	Large

Због заокруживања, сумарни искази се не слажу увијек са збиром заокружених појединачних података.

Because of rounding, summary accounts do not always match the sums of rounded individual data.

ДЕФИНИЦИЈЕ

Према Приручнику за прикупљање и тумачење података о иновацијама (Oslo manual, III edition, 2005, у издању ОЕЦД и Eurostat) коришћене су сљедеће дефиниције:

Иновација је примјена новог или значајно побољшаног производа или услуге, процеса, или маркетиншке методе или нове организационе методе у пословању, организацији рада или односима предузећа са окружењем. Иновативне активности обухватају иновације производа, иновације процеса, иновације у организацији предузећа и иновације у маркетингу. Иновација мора бити нова за предузеће, иако је иновацију можда развило неко друго предузеће.

Иновација производа је увођење на тржиште новог или значајно побољшаног физичког производа или услуге у смислу њихових карактеристика као што су могућности кориштења производа или услуге или њихова прилагођеност кориснику. Ово укључује значајна побољшања техничких карактеристика, компоненти и материјала, уграђеног софтвера, корисничке оријентисаности или других функционалних карактеристика. Иновација производа (новог или

DEFINITIONS

According to Guidelines for collecting and interpreting data on innovation activity (Oslo manual, III edition, 2005, published by the OECD and Eurostat), the following definitions were used:

An **innovation** is the implementation of a new or significantly improved product or service, or process, a new marketing method, or a new organisational method in business practices, workplace organisation or external relations. Innovation activities include innovation of products, innovation of processes, innovation in enterprise organisation, and innovation in marketing. Innovation must be new to the enterprise, even though innovation might have been adopted from other enterprise.

A **product innovation** is the introduction of a good or service that is new or significantly improved with respect to its characteristics, such as intended use or user friendliness. This includes significant improvements in technical specifications, components and materials, incorporated software, user friendliness or other functional characteristics. Innovation of products (new or improved) must be new for the enterprise, but not necessarily for the market. Whether the innovation was developed by the

побољшаног) мора бити нова за предузеће, али не нужно за тржиште. Није пресудно да ли је иновацију изворно развило само предузеће или неко друго предузеће.

Иновација процеса је имплементација новог или значајно побољшаног начина производње или испоруке. Ово укључује значајне промјене у техници, опреми и/или софтверу. Иновација процеса (нова или унапређена) мора бити нова за предузеће, док предузеће не мора бити прво које је увело тај процес. При томе није битно да ли је иновацију развило само предузеће или неко друго предузеће. Искључиво организационе и менаџерске промјене не сматрају се иновацијом процеса.

Иновација у организацији предузећа је нова организациона метода у пословној пракси предузећа (укључујући управљање знањем), организацији радног мјеста или односима са другим субјектима којом се предузеће није користило. Организациона иновација мора бити резултат стратешке одлуке управе предузећа.

Маркетиншка иновација јесте примјена новог маркетиншког концепта или стратегије која се значајно разликује од постојећих маркетиншких поступака у предузећу и која прије није кориштена. Захтјева значајне промјене у дизајну или паковању производа, пласирању производа на тржиште, промоцији производа или одређивању цијене.

Иновативно активна предузећа су предузећа која су увела иновацију производа (физичког производа или услуге) и/или иновацију процеса и/или су започела иновативну активност или су је прекинула и/или су увела иновацију у организацији предузећа и/или иновацију у маркетингу.

Иновативно активна предузећа са **технолошким иновацијама/активностима** су предузећа која су у посматраном периоду увела иновацију производа и/или процеса или су започела иновативну активност или су је прекинула. Према претходној дефиницији таква предузећа су се називала иновативно активним предузећима.

Иновативно активна предузећа са **нетехнолошким иновацијама** су предузећа која су, у посматраном периоду, увела иновацију у организацији и/или иновацију маркетинга.

Предузеће може бити или само са технолошким иновацијама/активностима или само са нетехнолошким иновацијама/активностима (у посматраном периоду предузеће је увело само једну врсту иновација) или може бити и технолошки и нетехнолошки иновативно, дакле предузеће је у посматраном периоду увело обе врсте иновација истовремено.

Предузећа са незавршеним и/или напуштеним иновативним активностима су предузећа која су у посматраном периоду проводила иновативне активности, али их нису завршила или су их напустила.

Неиновативна предузећа су предузећа која у посматраном периоду нису увела ниједну иновацију и нису проводила иновативне активности.

enterprise or adopted from other enterprise is of no importance.

*A **process innovation** is the implementation of a new or significantly improved production or delivery method. This includes significant changes in techniques, equipment or software. Process innovation (new or improved) must be new for the enterprise, but the enterprise does not necessarily have to be the first one which introduced this process. Also, it is of no importance whether the innovation was developed by the enterprise or other enterprise. Exclusively organisational and managerial changes are not considered to be process innovations*

*An **organisational innovation** is a new organisational method in the enterprise's business practices (including knowledge management), workplace organisation or relations with other entities that has not been used before in the enterprise. Organisational innovation must be the result of strategic decisions taken by enterprise management.*

*A **marketing innovation** is the implementation of a new marketing concept or strategy that represents a significant departure from the existing marketing activities in the enterprise and that has not been used before. It requires significant changes in product design and packaging, positioning the product on a market, product promotion and pricing.*

***Innovation-active enterprises** are those that have introduced product innovation (innovation of goods or services) and/or process innovation, as well as those that have begun their innovation activities or abandoned them and/or introduced innovation in enterprise organisation and/or marketing innovation.*

*Innovation active enterprises with **technological innovation/activities** are enterprises which during the period of observation introduced product innovation and/or process innovation and/or have begun or abandoned innovation activity. According to the previous definition, such enterprises were classified as innovation active enterprises.*

*Innovation active enterprises with **non-technological innovation** are enterprises which during the period of observation introduced organisational and/or marketing innovation.*

An enterprise may be with technological innovation/activity only or with non-technological innovation/activity only (engaged exclusively in one or the other type of innovation in the observation period), or it may be both technological and non-technological innovation-active enterprise (engaged in both types of innovation in the observation period).

***Enterprises with ongoing and/or abandoned innovation activities** are enterprises that have carried out innovation activities during the observation period, but these activities have not been finished or were abandoned.*

***Non-innovative enterprises** are enterprises that have not introduced any innovation and have not carried out innovation activities whatsoever during the observation period.*

Скраћенице

- нема појаве
- () податак је статистички мање поуздан
(коэффициент варијације већи је од 15 и мањи или једнак 30%; $15\% < CV \leq 30\%$)
- : податак је статистички непоуздан
(коэффициент варијације већи је од 30%; $CV > 30\%$)

Abbreviations

- *no occurrence*
- () *data is statistically less reliable*
(Coefficient of variation is higher than 15% and lower than or equal to 30%; $15\% < CV \leq 30\%$)
- : *data is not statistically reliable*
(Coefficient of variation is higher than 30%; $CV > 30\%$)

Саопштење припремила: Долорес Пеулић
dolores.peulic@rzs.rs.ba

Издаје Републички завод за статистику, Република Српска, Бања Лука, Вељка Млађеновића 12д - Тел. +387 51 332 700 – Др Радмила Чичковић, в. д. директора – Излази годишње – Саопштење је објављено на Интернету на адреси: www.rzs.rs.ba - Е-mail: stat@rzs.rs.ba - Приликом коришћења података обавезно навести извор

Prepared by: Dolores Peulić
dolores.peulic@rzs.rs.ba

Published by Republika Srpska Institute of Statistics, Banja Luka, Veljka Mladenovića 12d - Tel. +387 51 332 700 - Radmila Čičković, PhD, Director General – Acting Annual periodicity - Release is available on the Internet at: www.rzs.rs.ba - E-mail: stat@rzs.rs.ba - These data can be used provided the source is acknowledged